

OBAVY Z KRIMINALITY V ČR: testování Ferrarova modelu

Eva Krulichová
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., katedra sociologie FF UK
Praha, 3. 2. 2017

Obsah

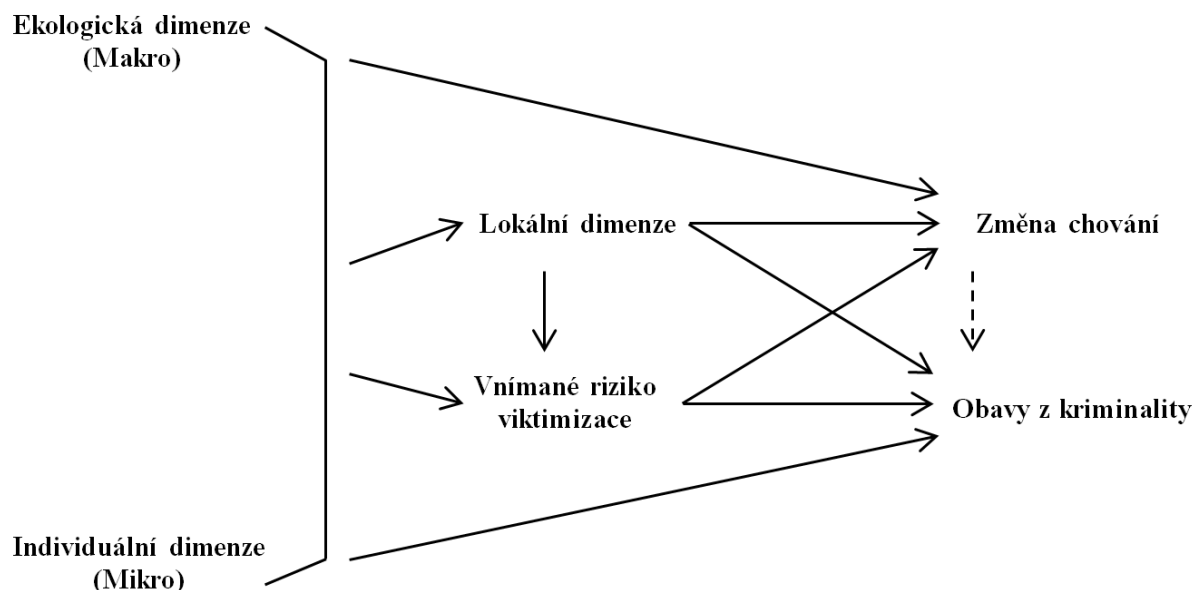
- Teoretická východiska
- Data
- Modelování obav z kriminality v ČR

Jak vysvětlit obavy z kriminality

- Oficiálně registrovaná kriminalita (úroveň viktimizace v zemi)
- Viktimizační zkušenost (respondent obětí trestného činu), přímá X nepřímá
  - Paradoxní ráz obav - kriminality se obává více lidí, než kolik je jí doopravdy zasaženo, a jsou to především nejméně rizikové skupiny obyvatel, které se bojí, že se stanou obětí trestného činu
- Teorie vulnerability (pohlaví, věk, socio-ekonomický status)
- Teorie sociální dezorganizace, kolektivní účinnosti a necivilizovanosti -
  - Problémové jevy fyzické (odpadky, prázdné nebo zchátralé budovy, opuštěná auta), sociální (špatní sousedé, děti bez dozoru, hluk, opilci, bezdomovci)
  - Především výzkum v USA
  - IKSP – dezorganizace, sociální koheze, neformální sociální kontrola
- Vnímané riziko viktimizace (pravděpodobnost)

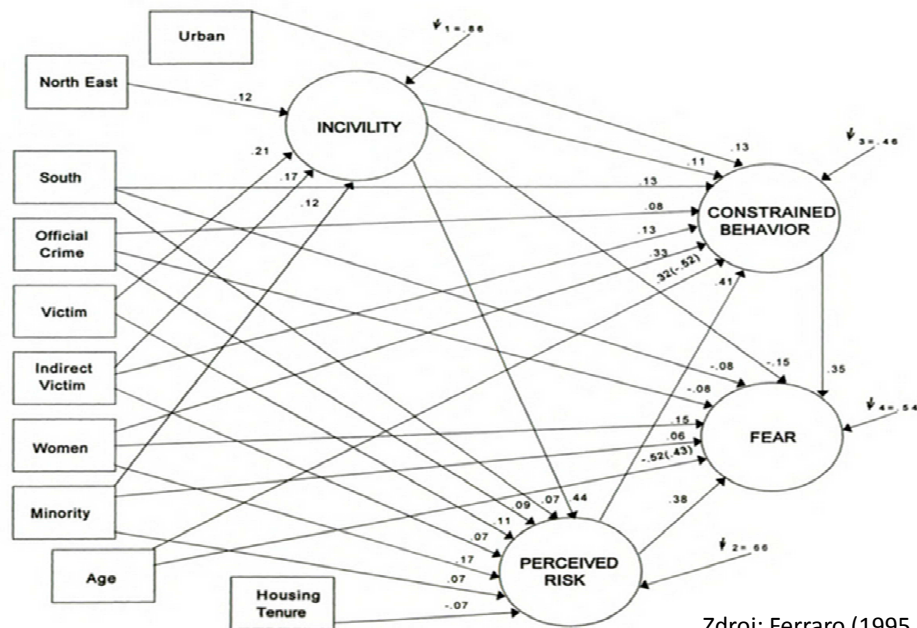
3

Ferrarův model obav z kriminality

Zdroj: volně podle Ferrara (1995, s. 18)

Ferrarův model obav z kriminality

Zdroj: Ferraro (1995, s. 62)

Figure 5-1
Risk Interpretation Model of Fear of Crime: Standardized Coefficients
(Effects of age squared are listed in parentheses)

Data

- ESS R5 (2011)
  - SOU AV ČR, v.v.i.
  - 2386 respondentů starších 15 let
  - Sběr: Factum Invenio
  - Vícetupňový stratifikovaný náhodný adresní výběr
- Aktér 2015
  - Katedra sociologie FF UK
  - 926 respondentů starších 18 let
  - Sběr dat: CVVM
  - Kvótní výběr: NUTS 3, velikost místa bydliště, pohlaví, věk a vzdělání
- Výzkum viktimizace mládeže 2015
  - Katedra sociologie FF UK
  - 1546 respondentů ve věkovém rozmezí 11-20 let (nejvíce zastoupeny kategorie 14-16 let)
  - Metoda self-reportu, žáci 9. tříd ZŠ a víceletých gymnázií
  - Sběr: studenti sociologie FF UK

Modelování obav z kriminality v ČR

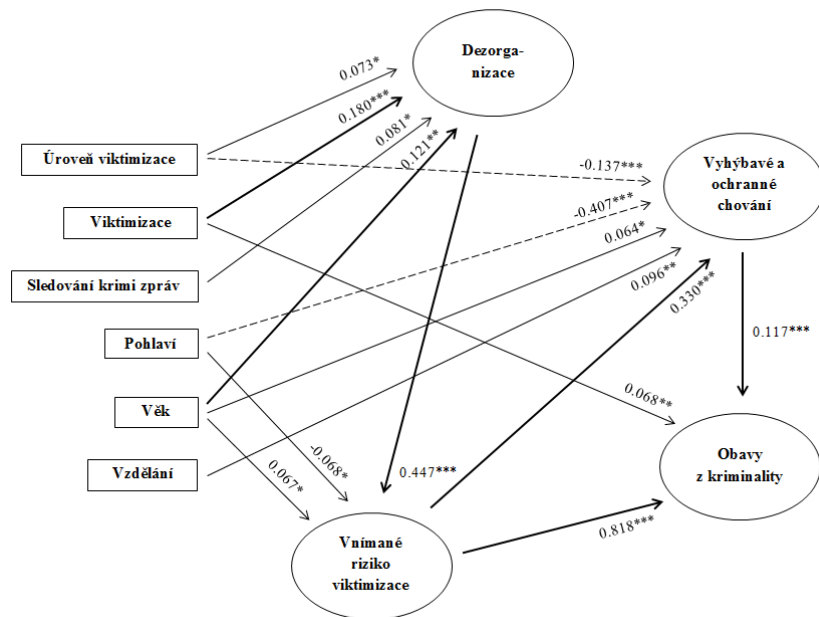
7

Regresní analýza obav z kriminality na datech Aktér 2015

Proměnná	M1	M2	M3	M4
	Beta	Beta	Beta	Beta
Pohlaví (1 = muž)	-0,190 *	-0,152	-0,093	-0,038
Věk	0,128 **	0,099 *	0,046	0,045
Pohlaví x věk	0,049	0,023	0,008	-0,005
<i>Vzdělání (srov. ZŠ)</i>				
SŠ bez maturity	-0,017	-0,005	0,008	-0,004
SŠ s maturitou	-0,094 *	-0,071	-0,017	-0,034
VŠ	-0,019	-0,002	0,009	-0,006
Viktimizace (1 = ano)	0,173 ***	0,115 ***	0,071 **	0,065 **
<i>Sledování krimi zpráv (srov. nikdy, téměř nikdy)</i>				
občas, příležitostně	0,021	-0,008	-0,005	-0,011
celkem pravidelně	0,056	0,026	0,053	0,048
Úroveň viktimizace	0,046	0,023	-0,003	0,012
Dezorganizace		0,347 ***	0,082 ***	0,075 **
Vnímané riziko viktimizace			0,712 ***	0,683 ***
Vyhýbavé a ochranné chování				0,117 ***
Adjustované R²	0,078	0,191	0,612	0,622

N = 903; *p < 0,05, **p < 0,01, ***p < 0,001

Testování modelu na datech Aktér 2015

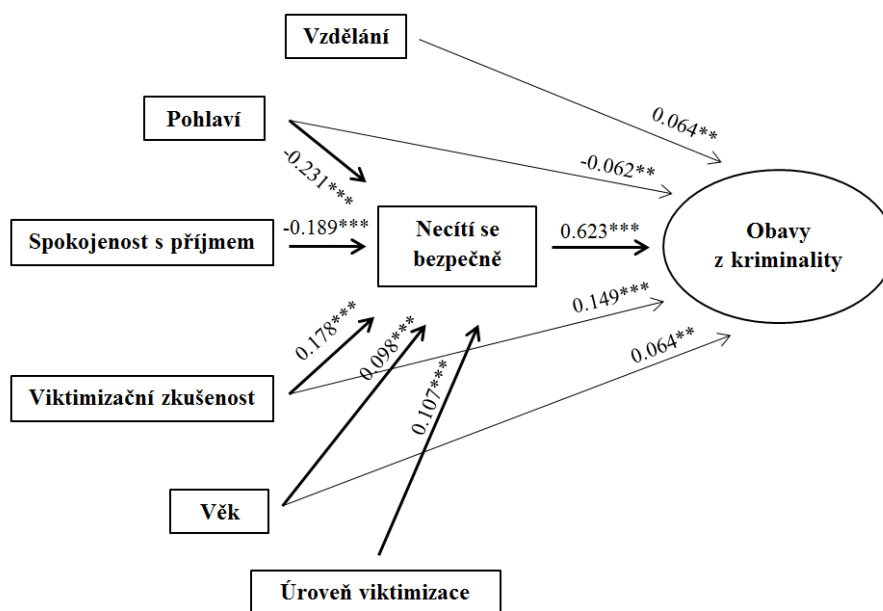
Pozn.: SEM (Mplus 6), Aktér 2015; N = 923; standardizované koeficienty (StdYX); Chi kvadrát 742, df 211, $p < 0,001$, CFI 0,939, TLI 0,924, RMSEA 0,052; * $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,001$.
Nesignifikantní vztahy nejsou v modelu zobrazeny.

Regresní analýza obav z kriminality na datech ESS R5

Proměnná	M1	M2
	Beta	Beta
Pohlaví (1 = muž)	-0,270 ***	-0,161 **
Věk	0,061 *	0,024
Pohlaví x věk	0,097	0,087
<i>Vzdělání (srov. ZŠ)</i>		
SŠ bez maturity	0,022	0,034
SŠ s maturitou	0,061	0,055 *
VŠ	0,042	0,055 *
<i>Spokojenost s příjmem (srov. = vychází velmi těžko)</i>		
žije pohodlně	-0,130 ***	-0,040
lze vyjít	-0,128 ***	-0,041
vychází těžko	-0,076 **	-0,028
Viktimizační zkušenost (1 = ano)	0,245 ***	0,161 ***
Úroveň viktimizace	0,036	-0,005
<i>Pocit bezpečí (srov. = velmi bezpečně)</i>		
bezpečně		0,231 ***
v nebezpečí		0,558 ***
velmi v nebezpečí		0,360 ***
Adjustované R²	0,118	0,306

N = 2242; * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Testování modelu na datech ESS R5

Pozn.: SEM (Mplus 6), ESS R5; N = 2332; standardizované koeficienty (StdYX); Chi kvadrát 59, df 6, $p < 0,001$, CFI 0,989, TLI 0,961, RMSEA 0,062; * $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,001$. Nesignifikantní vztahy nejsou v modelu zobrazeny.

Obavy z kriminality u mládeže

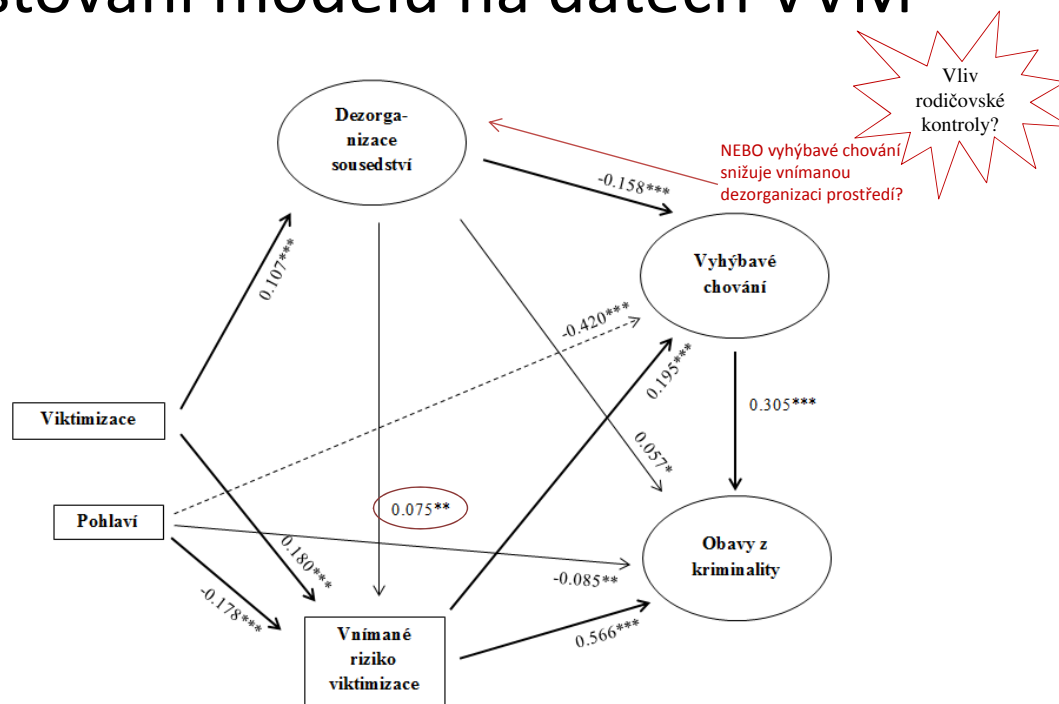
Regresní analýza obav z kriminality na datech VVM

Proměnná	M1	M2	M3	M4
	Beta	Beta	Beta	Beta
Pohlaví (1 = chlapec)	-0,280 ***	-0,278 ***	-0,181 ***	-0,098 ***
<i>Věk (srov. 14 let)</i>				
15 let	0,013	0,011	0,013	0,006
16 let	0,033	0,028	0,048	0,039
Viktimizace (1 = alespoň 1x za 12 měsíců)	0,144 ***	0,135 ***	0,041	0,044 *
Dezorganizace sousedství		0,078 **	0,026	0,051 *
Vnímané riziko viktimizace			0,525 ***	0,488 ***
Vyhýbavé chování				0,226 ***
Adjustované R²	0,096	0,101	0,355	0,396

N = 1374; *p < 0,05, **p < 0,01, ***p < 0,001

13

Testování modelu na datech VVM

Pozn.: SEM (Mplus 6), VVM; N = 1292; standardizované koeficienty (StdYX); **odhad MLM** (vnímané riziko viktimizace není normálně rozloženo), CFI 0,950, TLI 0,936 RMSEA 0,045; *p < 0,1, **p < 0,05, ***p < 0,001. Nesignifikantní vztahy nejsou v modelu zobrazeny.

Závěry

- Ferrarův (1995) model obav z kriminality relevantní také pro Českou republiku
- Individuální a sociální faktory úzce souvisí s tím, jak respondenti vnímají riziko své vlastní viktimizace, což dále ovlivňuje intenzitu, resp. frekvenci, jejich obav z kriminality
- existuje poměrně velká shoda mezi faktory, které ovlivňují obavy z kriminality u dospělé populace a u mládeže
  - Role rodičovské kontroly?

Děkuji za pozornost